

Ո՞Վ...
Բենիամին Նուրիկեան

Մա՛յր, դուն ինձի կ'ըսես, խրատ կու տաս երբեմն, որ շուները չքարկոծեմ, կատուին պոչը չքաշեմ, ճանճին թելը չփրցնեմ եւ մրջիկին ու մարախին վրայ չկոխեմ, մեղք ես, ամենն ալ Բարի Աստուծոյ մը, բարի արարածներն են, կ'ըսես: Աղէկ, շա՛տ աղէկ, բայց նոյն իմաստով պատուիրան մը ո՞վ պիտի տար, ո՞վ պիտի հասկցներ իրենց՝ այդ բարի արարածներուն:

Դաշտէն կու գամ ահա, հոն աչքովս տեսայ, որ բազէ մը ծառի մը գիրկը բազմած՝ աղաւնի մը կը փետտեր, կը ճաշակեր հանգի՛ստ-հանգի՛ստ: Ճնճուկ մը՝ գիրուկ թըրթուր մը բերանը՝ բոյն կը մտներ: Արագիւղ գորտ մը կը հալածեր: Ոգնին՝ փուշէ գնդակ կտրած՝ օձի ձագ մը կը չարչարեր: Մշակ մը կը պատմեր, թէ ինչպէս երկու հատ ճնճուկի ձագ հաներ էր իր սպանած օձին փորէն: Աչքո՛վս տեսայ, որ երկու մրջիկն վիրաւոր մարախի մը գլուխը կը սողոցէին, մինչ ուրիշ մը անոր տոտիկներէն մէկը շալկած տուն կ'երթար յաղթական: Ուրիշ մարախ

մը, անդին, մետաքս պատանդ կը հագներ ողջ-ողջ, սեւ սարդի մը առէջին ծալքն ինկած:

Եւ չէ՛ս տեսներ, մեր կատուն ինչպէ՛ս կը ճաջնէ մկան ձագը: Ու փողոցին աներես շունը՝ Քոմոն, զոր ամենէն շատ կը քարկոծեն տղաքը, մեր հաւու ձագը չխեղդե՛ց, չկերա՛ւ երէկ, դեռ երէկ...

Քու խրատդ կը խոստանամ օղ ընել ականջիս, մա՛յր, բայց ո՞վ պիտի կրնայ նոյն օղը տանիլ ու կախել նաեւ Բարի Աստուծոյ մը բարի արարածներուն ականջէն եւ աշխարհըը, շէն պահել, կեանքով ու երգով լեցո՛ւն պահել միանգամայն: Ո՞վ...

- Բառեր եւ բացատրութիւններ
- Պատուիրան-պատուեր, խրատ
 - Թրթուր- որդ (թիթեռնիկի)
 - Առէջ- թել
 - Պատանք- ճերմակ սաւան, որով մեռել կը ծածկեն:

Աստ՝ Որոն Կարեն-Տիբուրեան
 Պատուէ՛ր Ուճճի Բեռնեան

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆԷՆ ԲԱԺՆՈՒԵՑԱՅ ՈՒ ՃԵՄԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՅ

Այս տարի եօթերորդ կարգի աշակերտուհի եմ եւ ճեմարանական եղած եմ: Անցեալ տարուընէ կը մտածեի, թէ ինչպէ՛ս պիտի անցնի յառաջիկայ տարին, ինչպէ՛ս պիտի բաժնուիք մեր անսման ուսուցչուհիներէն, ինչպէ՛ս պիտի դադրիք նախակրթարանի աշակերտ ըլլալէ:

Ամառնայն արձակուրդին յուզուած էի, դպրոցիս ճամբան պիտի փոխուէր, սակայն անհամբեր կ'ուզէի ծանօթանալ Զարէն Եփփէ ճեմարանին: Ամառնային երկար արձակուրդը իր աւարտին հասաւ եւ վերամուտի օրը եկաւ: Առտու խանդավառութեամբ ճեմարան մտայ, շարուեցանք շրջափակին մէջ: Բոլորը մեզմէ մեծ էին, ամենէն փոքրերն էինք: Աղօթեցինք, ապա տնօրէնը բարի վերամուտ մաղթեց ու առաջին յարկ բարձրացանք: Մեր ուսուցչուհիներուն ծանօթացանք: Յիշեցի նախակրթարանի ուսուցչուհիներս ու ըսի. «Որքա՛ն կարօտցած եմ նախակրթարանի ուսուցչուհիներս, գրասեղանները, դասարանները...»: Առաջին օրը վերջացաւ ու բարձր տրամադրութեամբ տուն վերադարձանք: Արդէն ճեմարանական եղած էի:

Ետքեր Կիլտալեան

Է. կարգ

Ազգ. Զարէն Եփփէ ճեմարան

ԵՍ ԱԼ ՃԵՄԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵՄ

Հաճելի արձակուրդ մը անցընելէ ետք, վերջապէս սպասուած օրը հասաւ: Ես ճեմարանական պիտի ըլլայի:

Անծանօթ անուն մը չէր ինձի համար Ազգ. Զարէն Եփփէ ճեմարանը, սակայն նաեւ դիրին չէր բաժնուիլ նախակրթարանէն, ուր 6 տարիներ յաճախած էի:

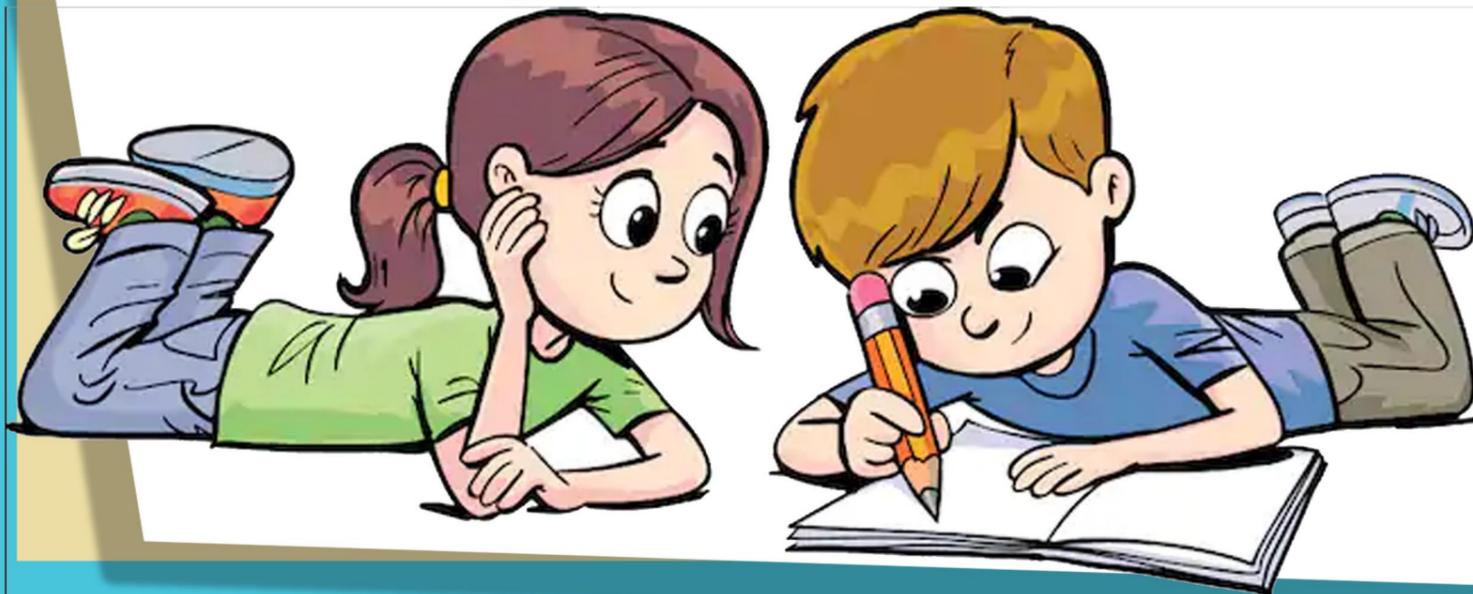
Վերամուտին հաստատ քայլերով ճեմարան մտայ: Չանգը ինչեց, բոլորս շարուեցանք, աղօթեցինք, տնօրէնը բարի վերամուտ մաղթեց, ապա կարգապահ շարքերով դասարան ուղղուեցանք: Օրը հաճելի անցաւ:

Ծնողքի համար մեծ ուրախութիւն է տեսնել զաւակը շրջանաւարտ եղած հայկական ճեմարանէ, որ լոյսի աղբիւր ու ազգային պահպանման միջնաբերդն է:

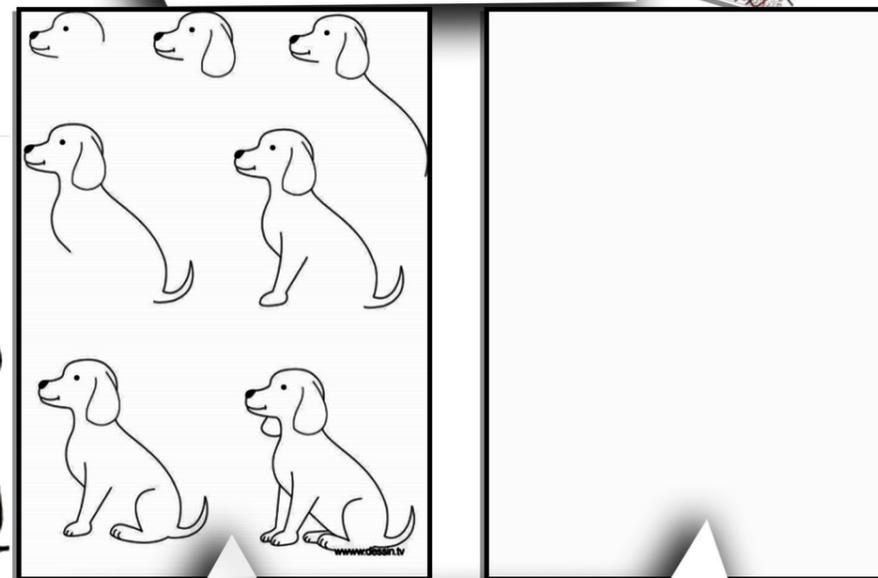
Յովիկ Յովհաննեսեան

Է. կարգ

Ազգ. Զարէն Եփփէ ճեմարան

Այս գեղեցիկ պատկերները ներկէ նախասիրած գոյներով:

Փորձա՞ծ ես շուն գծել: Տե՛ս, որքան դիրին է:

ՏՐԴԱՏ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ

989 թուականին անեղ երկրաշարժը կործանեց Կոստանդնուպոլսոյ Սուրբ Սոֆիա տաճարին մեծ գմբէթը: Սուրբ Սոֆիան նմանեցաւ գլխատուած թագուհիի: Բիւզանդիոնի մայրաքաղաքին գեղեցկութիւնը կորսուեցաւ:

Գմբէթի կործանումը վիշտ պատճառեց Կոստանդնուպոլսեցիներուն, իսկ ամենէն շատ՝ Վասիլ կայսրին: Ան հաւաքեց տէրութեան մեծաւորներն ու իմաստունները եւ ըսաւ անոնց.

- Մենք չե՞նք կրնար Սուրբ Սոֆիայէն աւելի հոյակապ տաճար կառուցել:

- Ո՛չ, - պատասխանեցին կայսրին, - Սուրբ Սոֆիան Բիւզանդիոնի մարգարիտն է: Ոչ ոք կրնայ աւելի գեղեցիկ տաճար կառուցել:

Նոյնիսկ անոր նմանակն ստեղծել չենք կրնար: Պետք է նորոգել գմբէթը:

Կայսրին հրովարտակով հաւաքուեցան քարագործ վարպետները եւ գործի անցան: Քանի մը ամիս վերջ տաճարը նորէն գմբէթ հագաւ: Մայրաքաղաքին մէջ ուրախութեան տօն էր: Սուրբ Սոֆիայի կամարներուն տակ նորոգուեցաւ աղօթք առ Աստուած:

Բայց մարդոց ուրախութիւնը միայն տասներկու օր տևեց: Տասներորդ օրը գմբէթը փրթաւ ու փլաւ՝ իր տակը առնելով աղօթող քահանաները, քաղաքը սուգի մատնուեցաւ: Կայսրը տխրեցաւ: Չարաբաստիկ տասներեք թիւը կը չարչարէր անոր միտքը: Տաճարի գմբէթը փլաւ իր գահակալութեան տասներորդ տարին, երկրորդ անգամ տասներորդ օրը: Չըլլա՞յ մօտ է նաեւ իր կործանումը...

Սակայն մէկուն համար տարին կրնայ չար ըլլալ, միւսին համար՝ բարի: 989 թուականը բարի տարի էր Գագիկ Բագրատունիի համար: Այդ թուականին ան բազմեցաւ հայոց գահին եւ Բիւզանդիոնի հետ բարեկամութիւն հաստատելու նպատակով դեսպանախումբ ուղարկեց Կ. Պոլիս:

Հայոց դեսպանախումբին մէջ էր նաեւ Տրդատ Ճարտարապետ: Ան Անի մայրաքա-

ղաքի գլխաւոր ճարտարապետն էր, ամրակոծ պարիսպներու եւ կամուրջներու, շքեղ ապարանքներու եւ գեղեցիկ եկեղեցիներու կառուցողը: Տրդատ ճարտարապետի կառուցած շէնքերը տոկուն էին եւ կը դիմանային երկրաշարժի ցնցումներուն:

Կ. պոլսեցիները լսած էին Անիի գեղեցկութեան մասին ու Տրդատի հռչակը հասած էր իրենց, բայց չէին ուզած, որ իրենց մայրաքաղաքի ամենէն գեղեցիկ կառոյցը հայու մը գործը ըլլայ: Հիմա ճարահատ էի այլեւս, ուստի դիմեցին Տրդատին՝ անոր խորհուրդը եւ օգնութիւնը հայցելով:

Տրդատ զննեց փլատակը եւ ըսաւ.

- Ձեր վարպետները կրկնած են նախկին ճարտարապետներուն սխալ հաշիւները: Շաղախն ալ լաւ տեսակի չէ: Անով կարելի է միայն կճում պատրաստել:

Կայսրը գործաւորներ տուաւ ճարտարապետին եւ անոր առջեւ բացաւ արքունի գանձերը: Տրդատ Սուրբ Սոֆիա տաճարին համար նոր գմբէթ կառուցեց, որ մինչեւ հիմա ալ կայ:

Կայսրը լաւ վարձատրեց Տրդատը եւ թանկարժէք նուէրներ ուղարկեց Գագիկ արքային:

ԾԱՆՕ՞Թ ԵՍ ՕՐԻԿԱՄԻ ԱՐՈՒԵՍՄԻՆ

Հաւանաբար դուն չես անդրադարձած, սակայն դուն արդէն թուղթի կտոր մը ծալած ես օդանաւ մը կամ նաւ մը շինելու համար: Մենք յաճախ ասիկա կ'ընենք մեր ժամանակը անցընելու եւ զբաղելու համար: Սակայն գիտե՞ր, որ թուղթերը ծալելու այս յատուկ ձեւը ծանօթ արուեստի ձեւ մըն է՝ օրիկամի:

Շատ հին ժամանակներէ

Օրիկամին կարելի է դիւրութեամբ բացատրել: Այս բառը եկած է «Օրու» բառէն, որ ճափոներէն կը նշանակէ ծալել, եւ՝ «կամի», որ կրնայ թարգմանուիլ «թուղթ» բառով: Հետեւաբար, օրիկամին թուղթերը ծալելով խրթին ձեւեր շինելու արուեստն է: Օրիկամիով մենք կրնանք շինել զանազան բաներ, ինչպէս՝ անասուններ, ծաղիկներ, կերպարներ եւայլն:

Սակայն ուրկէ՞ եկած է այս արուեստը, ըստ ենթադրութիւններու, ճափոներէն բառը առնուած է չինարէն «փինէին ժեժի»-էն (թուղթ ծալել): Սակայն մենք վստահ ենք, որ անոր ծագումը շատ հին է: Օրիկամիի արուեստը ծնած է Չինաստանի մէջ, սակայն ճափոնն է, որ շատ աւելի ճանչցուած է այդ արուեստով, զոր ան զարգացուցած է:

Բոլորին մատչելի արուեստ մը

Օրիկամին մեծ ժողովրդականութիւն ունի, որովհետեւ առաջին հերթին շատ մատչելի է: Օրիկամի մը շինելու համար յատուկ կամ սուղ գործիքներու պէտքը չկայ: Միակ պայմանը թուղթեր ունենալն է: Հետեւաբար ամէն մարդ կրնայ օրիկամի շինել՝ անկախ տարիքէն, միջոցներէն եւ ընկերային դասակարգէն: Օրիկամի մը շինելը սորվելու ամենէն լաւ միջոցը ցուցմունքն է: Մեր ընկերութեան մէջ, օրիկամիի թեքնիքի փոխանցումը շատ դիւրին դարձած է՝ շնորհիւ համացանցին վրայ գոյութիւն ունեցող բազմաթիւ բացատրական վիտէօներուն: Հետեւաբար, եթէ այս արուեստը քեզ կը հետաքրքրէ, կրնաս տանդ մէջ նստած՝ շատ դիւրութեամբ սորվիլ: Սկսելու համար այս էջին մէջ դուն արդէն պիտի գտնես երկու դիւրին օրիկակ:

Գիտե՞ր, թէ

ճափոնի մէջ աշակերտները կը սկսին օրիկամի շինել սորվիլ նախակրթարանին մէջ: Այս արուեստը անոնց կարելիութիւնը կու տայ զարգացնելու իրենց մատներուն ճկունութիւնը եւ կեդրոնացումը:

Ան միջոց մըն է նաեւ հետեւելու բացատրութիւններու եւ սորվելու երկրաչափութեան հիմքերը՝ շնորհիւ ծալքերէն յառաջացած ձեւերուն:

Օրիկամին ամբողջական ժամանց մը կը սեպուի դասաւանդութեան մարզին մէջ, որովհետեւ ան նոյն ատեն կ'ընդգրկէ ուսումնասիրութիւն, մտածողութիւն, ստեղծագործութիւն եւ իրագործում:

